

לעילוי נשמת אהרן צבי פרקש ז"ל.

לזכר אברהם (אלברט) וחיה (אבילין) בלום, שקיימו מצוות "והגדת לבנך" במקורות.
שנון בלום ורבר, דב בלום, אלנה בלום, מיכאל בלום

פרשת וארא – "למה זה תשאל לשמי"

א. תגובתו המפתיעה של ה'

פרשתנו נפתחת בעיצומו של ויכוח בין משה ל-ה' על יעילות המשימה שהוטלה עליו:

"וישב משה אל ה' ויאמר א-דני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך: ויאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו:

וידבר א-להים אל משה ויאמר אליו אני ה': וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם: וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגריהם אשר גרו בה: וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את בריתי: לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצילתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים...." (שמות ה', כ"ב – ו', ח')

כבר נשתברו קולמוסים רבים כדי להבין את עצם כוונתו של ה' בחילוף השמות בין השם ש-די לשם הוויה, את הנכונות לשימוש בשם זה או אחר בתקופת האבות, ועל משמעות הדבר². פסקה זו מעלה קושי נוסף ביחס לתוכנה, שהרי הדברים כבר נאמרו למשה במעמד הסנה, ומה התחדש בה כעת?

אך מעבר לכך, מתבקש הסבר לעצם התמקדות הבורא בשמותיו, בעוד טענתו של משה כלל לא התייחסה לכך. התלונה של משה כוונה כלפי חוסר הצלחתה של משימתו להוציא את ישראל ממצרים. מה היה חסר בתשובתו של ה' אם לא הייתה כוללת את הדיון בשמותיו?

ב. ואמרו לי מה שמו

לצורך מענה על שאלה זו, נבקש לחזור לתחילת הדיון בין משה ל-ה', במעמד הסנה:

1 במקום בו מצויין בפסוקים המילה "ה'", הכוונה לשם הוויה.

2 עיין במפרשים במקום. דיון מפורט ערך הרב סמט ב"עיונים בפרשת השבוע", פרשת וארא סדרה שנייה, ועיין שם במסקנתו.

"וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו א-להים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר הנני... ויאמר ה' ראה ראיתי את עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו.... ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים: ויאמר משה אל ה'-להים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים: ויאמר ה' כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את ה'-להים על ההר הזה:

ויאמר משה אל ה'-להים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם א-להי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אמר אלהים: ויאמר א-להים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם: ויאמר עוד א-להים אל משה כה תאמר אל בני ישראל ה' א-להי אבותיכם א-להי אברהם א-להי יצחק וא-להי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר: לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם ה' א-להי אבותיכם נראה אלי א-להי אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים"

(שם ג', ד'-ט"ז)

במרוצת דבריו מעלה משה טיעונים שונים, ומקבל תשובה על כל אחד מהם. ברם, המענה שקיבל בדבר שמו של א-לוהים עמו, ואף איננו עומד במבחן המציאות.

ראשית, ה' עונה לו בשם חדש "אהיה אשר אהיה", שמשמעותו איננה ברורה. שנית, מיד לאחר מכן ה' מכתוב למשה את מילות הנאום לבני ישראל, תוך שהוא מזדהה במהלכו בשם הוויה, בניגוד למה שאמר רגע לפני כן.

ג. אהיה אשר אהיה

במפרשים מצאנו שתי גישות ביחס לביאור השם "אהיה אשר אהיה". יש שטענו שאין הוא שם בפני עצמו אלא בעצם רומז לשם הוויה:³

3 וכן נראה מתוך תרגום יונתן וירושלמי.

"וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל מְלֹאָךְ ה' מִי שְׂמֶךְ כִּי יָבֵא דְבָרְךָ וְכַבְּדֶנּוּךָ. וַיֹּאמֶר לוֹ מְלֹאָךְ ה' לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשֵׁמִי וְהוּא פְּלִאִי" (שופטים י"ג, י"ז-י"ח)
אם כן, אנחנו עדים לכך שהמלאכים מסרבים למסור את שמם. אמנם מדובר רק במלאכים, אך יתכן שמכאן נוכל לקדם את דיוננו.

בדוגמה השנייה, מנוח מנמק את בקשתו. הוא נזקק לשמו של האיש העומד מולו כדי שיוכל להודות לו עם התגשמות דבריו. לאחר פרידתם הוא ייעלם בתוך שלל האנשים בארץ, שנראים דומים לו. מנוח זקוק לשמו כדי לזהותו, שידע שהיה זה דווקא הוא שבישר להם על לידת בנם ולא אחר.

יתכן שהמלאך מסרב בדיוק בגלל סיבה זו. הוא רק אמצעי, שליח אחד מני רבים. אין הכוח בידו, ולכן אין להודות לו. כיוון שכך, ראוי שהמלאך יישאר אנונימי, ואין טעם בקריאה בשמו.

כעת, ננסה להשליך את מסקנתנו על הבקשה לדעת את שמו של ה'. לאור הבנתנו, יתכן לטעון שעצם הבקשה לדעת את שמו של ה' היא פסולה. דווקא מכיוון שהשם נועד לזיהוי בעליו, הרי שהכרזת א-לוהים כבורא יחיד של היצירה, מיתרת את הצורך לזיהויו. אין צורך לזהותו מבין מבחר אלילי תבל, כיוון שהוא היחיד שקיים.

בטרם ננסה להבין את הזהותו של ה' בשם "אהיה". נבקש להרחיב את המבט לפסוקים שקדמו לשאלתו של משה:

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִּי אֵלֶךְ אֶל פְּרַעֲה וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה לֶךְ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים הֲנִה אֲנֹכִי בָּא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם וְאָמְרוּ לִי מַה שְּׁמוֹ מָה אָמַר אֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם" (שמות ג', י"ב-י"ו)

נשים לב, כי השם "אהיה" איננו המצאה יש מאין אלא ציטוט מתשובתו של ה' למשה, על ניסיון ההתחמקות הראשון שלו משליחותו.

על רקע זה, נבקש לפרש את תשובתו הבאה של ה' אודות השם "אהיה" בצורה אחרת.

לנו נראה, כי הפעם דווקא ה' הוא זה ש'מתחמק' מתשובה. ה' עונה בצורה סתמית, תוך ציון ברור לדבריו הקודמים. תשובתו משדרת שהשאלה איננה רלוונטית או לגיטימית. אם וכאשר אכן ישאלו בני ישראל לשמו, אין להם צורך לדעת יותר מאשר כבר נאמר, ש"הוא יהיה איתם".

אם כן, מעולם לא התכוון ה' להזהות בשם 'אהיה', אלא לרמוז למשה כי שאלתו אינה במקום. ממילא

"אהיה אשר אהיה - הראשון שם, והשני פירוש השם, כלומר שמי אהיה, לפי שאהיה ואעמוד לעולמי עולמים בלי תכלה, ושאהיה עמהם שאגאלם מסבלות מצרים, ושם זה של הויה מסר יעקב לבניו כדכתיב והיה ה' עמכם והשיב אתכם וגו' כל מי שיבשר לכם גאולת מצרים בלשון הויה עם בשורת הפקידה תאמינו לדבריו. וכן עשו, כיון שבאו משה ואהרן והזכירו להם שם זה של הויה מיד ויאמן העם כי פקד" (חזקוני ג', י"ד)

לגישה זו, הזהותו המידית של ה' בשם הויה בפסוקים העוקבים, חדלה מלהוות קושייה והופכת להוכחת הטענה. ההוכחה לכך ש"אהיה אשר אהיה" משמעו שם הויה, היא שימושו של ה' בו מיד אחר כך. מאידך, ישנם שקיבלו את הדברים במשמעותם הפשוטה של הפסוקים, שהשם "אהיה אשר אהיה" הוא שם בפני עצמו:

"אם אינך יודע שמי אני אומר לך כי שמי 'אהיה לעולם' ויכול אני לקיים מה שאני מבטיח, ומעתה שאמרתי לך כי שמי 'אהיה' "

(רשב"ם, שם)

אך הבנה זו קשה מכמה סיבות. ראשית, כאמור, מהטעם שכבר הזכרנו, והוא שימוש ה' בשם הויה מיד אחר כך. יתירה מזו, בהמשך הסיפור מעולם לא שמענו שמשה מציג לבני ישראל את ה' בשם "אהיה".

למעשה, משה ממשיך להעלות חששות נוספים בדבר יעילות שליחותו (שמא לא יאמינו לו והעלאת מוגבלותו הרטורית). נראה, שהוא קיבל תשובה על קושייתו, אך לקורא היא כלל לא ברורה.

ד. למה זה תשאל לשמי

מצאנו בשתי הזדמנויות אחרות, בהם אדם פגש מלאך, את בקשתו לדעת את שמו, בקשות שנענו בשלילה.

א. בסיום מאבקו של יעקב באיש המסתורי, שהתייצב מולו, נאמר:

"וַיִּשְׂאֵל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַגִּידָה נָא שְׂמֶךְ וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשֵׁמִי וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ שָׁם"

(בראשית ל"ב, ל')

ב. בסיום השיחה בין מנוח לאיש הא-לוהים, שהתברר כמלאך, נאמר:

4 וכך נראים דברי המדרש שציטט רש"י:

"אהיה עמם בצרה זו, אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכויות" (רש"י שם)

אמנם, הרמב"ן פירש את דברי המדרש, שכוונת המדרש היא שהקב"ה שלל את הצורך במסירת שמו:

"והקב"ה השיבו למה זה ישאלו לשמי, אין להם צורך לראיה אחרת, כי אהיה עמהם בכל צרתם יקראוני ואענם" (רמב"ן שם)

ועיין עוד בדברינו לקמן.

"וַיִּלְךָ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאסְפוּ אֶת כָּל זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיְדַבֵּר אֶהָרֹן אֶת כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה וַיַּעַשׂ הָאֵתָת לְעֵינֵי הָעָם: וַיֹּאמְרוּ הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנָנִים וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ" (שם ד', כ"ט-ל"א)

חששו של משה מתבדה. העם מאמין לדבריו, המבשרים על הגאולה הצפויה, כמות שהם, ומסתפק בעצם הצגתו בשם הווייה. אמנם, חיזוק לטענתו של משה מתקבל ממקור לא צפוי.

מעודדים מהצלחתם ניגשים משה ואהרן לדבר אל פרעה. כפי שהיה ניתן להניח, תגובתו אינה אוהדת, אך לניסוח תגובתו יש חשיבות לדיוננו:

"וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל פְּרֹעֶה כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת עַמִּי וַיִּחַגּוּ לִי בַמִּדְבָּר: וַיֹּאמֶר פְּרֹעֶה מִי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֹתִי אֶת ה' וְגַם אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֶשְׁלַח: וַיֹּאמְרוּ אֶל-הָאֱלֹהִים הַעֲבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ גִלְכָּה נָא דָרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבַּחַהּ לַה' אֱלֹהֵינוּ פֶּן יִפְגְּעֵנוּ בְּדַבְּרְךָ אוֹ בְּחַרְבְּךָ" (ה', א'-ג')

פרעה תוקף את בקשת השחרור מעיקרה⁷. מהותו של האל שמטעמו באים נציגי ישראל אינו נהיר לו, ואינו מכיר בו:

"לא ידעתי את ה'- לא ידעתי שום נמצא מהוה אחר אפיסות מוחלט" (ספורנו שם)

אנו שמים לב, שמיד לאחר דברי פרעה משה ואהרן נכנסים למגננה, ומציגים את ה' מחדש כ"א-להי העברים". בכל זאת, הנושא כבר תפס כיוון שלילי בעיני פרעה, והתוצאות הרות אסון לבני ישראל:

"וַיֵּצֵא פְּרֹעֶה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת הַנְּגִישִׁים בְּעַם וְאֶת שֹׁטְרֵי לְאֹמֶר: לֹא תֹאסְפוּן לָתֵת תְּבֹן לְעַם לְלַבֵּן הַלְבָּנִים כְּתָמוּל שְׁלֹשׁ הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבֹן: וְאֶת מִתְכַּנְּת הַלְבָּנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תָּמוּל שְׁלֹשׁ תְּשִׁימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי נִרְפִּים הֵם עַל פֶּן הֵם צִעְקִים לֹאמֹר גִּלְכָּה נִזְבַּחַהּ לֹא-לַהֲיִנוּ: תִּכְבַּד הָעֶבֶדָה עַל הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ בָהּ וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְּרֵי שִׁקְרָ" (שמות ה', ו'-ט')

כתגובת שרשרת, ההצלחה שנחל משה בקרב ישראל נמחתה אף היא, והוא מוצא את עצמו מותקף בידי בני עמו:

"וַיִּפְגְּעוּ אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אֶהָרֹן נֹצְבִים לְקִרְיָתָם בְּצִאתָם מֵאֶת פְּרֹעֶה: וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יָרָא ה' עָלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאֵשְׁתֶּם אֶת רִיחֲנוּ בְּעֵינֵי פְרֹעֶה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו לָתֵת חֶרֶב בְּיָדָם לְהָרְגֵנוּ" (שם כ'-כ"א)

7 במדרשים ביארו את תשובת פרעה, בהתאם לדברינו, על רקע המציאות האלילית לה היה מורגל:

"לא ידעתי את ה'. פשפשתי בכל שמות האלילים ולא מצאתי מי ששמו ה'" (שכל טוב, שמות ה', ב')

מובן, מדוע משה אכן לא משתמש בשם זה בשום הזדמנות בהמשך⁵.

ה. ואמרו לי מה שמו

נשים לב, שבעת התגלותו הראשונה של ה' למשה, במעמד הסנה, משה לא ביקש לדעת את שמו של האל המתגלה אליו, שהציג את עצמו כא-לוהי אבותיו:

"וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֱלֹהֵי אַבְיָךְ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מֵהַבֵּיט אֶל הָאֱלֹהִים" (שמות ג', ו')

לפי מה שביארנו, אכן אין מקום לבקשת שמו של בורא עולם יחידי. אמנם בהמשך, משה מדגיש את ההכרח לבקשה כדי לקדם טענה שכזו מצד העם, אליו הוא נשלח:

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹהִים הֲנִי אֲנֹכִי בָא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם וַאֲמָרוּ לִי מָה שְׁמוֹ מָה אָמַר אֲלֵהֶם" (שם י"ג)

יתכן, שמשו חש שלאחר מאות שנים של עבדות בקרב החברה המצרית, יהיה נכון לטכס תכסיסים המשתלבים בתרבות המצרית, שהעם חי בקרבה. כיוון שהתרבות האלילית משופעת באלים, יש לנהל מאבק בשפה המובנת לתרבות המקומית. כך, יגדלו סיכויי ההצלחה לחלחל לתודעה המצרית שהעם חי בתוכה, ומתוך כך העם יחזק את אמונתו בתהליך.

לשם כך, סבר משה, דרוש שם לא-לוהים, שמטעמו בני ישראל ניגשים לתבוע את שחרורם.

אך ה' ממאן לתמוך בגישתו של משה, ופוטר אותו בתשובה של מה בכך. הקו שעולה מתשובתו של ה' כ"אהיה", הינה שהעם צריך להתרכז באמונתם בו ולדבוק בה, וכך הדברים יסתדרו.

היות וכך, ה' מכוון את משה לזהות אותו כבורא הכל ומהווה הכל⁶. אפיון שכזה, הינו זר לתרבות המצרית.

ו. לא ידעתי את ה'

5 ברוח זו תירץ אף רבי משה אלשיך קושיא זו:

"ואמר הוא יתברך, הנה עד כה דברתי לך בהנחת הקדמתך, שאמרת שבדברך אל ישראל לא תזכיר שום שם, רק סתם א-להי אבותיכם. והשבתי לך לפי שיטתך, שאם יאמרו לך מה שמו שתאמר אהיה שלחני. אך אעיקרא דדינא פירכא, מי הכניסך בתגר זה, למה תשים בפניהם פתחון פה שישאלו מה שמו. ולא טובה עתתך, רק כה תאמר אל בני ישראל ה' א-להי אבותיכם. ובוז לא יאמרו מה שמו, כי כבר הזכרתו אתה" (אלשיך ג', י"ד)

6 ה' אף משתמש בשמו בפרקים הבאים בפתיחת דבריו וסיימם "אני ה'". שימוש זה דומה לאדם החותם על דבריו, לאות שהוא עומד מאחוריהם. אך זוהי צורת הזדהות שה' יוזם אותה. הרצון לזהות את הבורא מצד האדם היא בעלת משמעות שונה, כפי שביארנו. בשלב עוקב יוכל האדם לפנות לבוראו בשם שבחר לחתום בו, ועדיין הבקשה לדעת את שמו היא פסולה.

כשעם ישראל עושה את צעדיו הראשונים, מבקש ה' לנצל את ההזדמנות על מנת לכוון את עולמו במערכת יחסים מיוחדת זו.

בצר לו, משה פונה ל-ה' ומתלונן על השתלשלות הדברים. כעת נשים לב למילותיו:

"וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֶדְנִי לָמָּה הִרְעִיתָהּ לְעַם הַזֶּה לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי: וּמֵאֵז בְּאֵתִי אֶל פְּרַעֲהַ לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהִצַּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמֶּךָ"
(שם כ"ב-כ"ג)
בדבריו, רומז משה לוויכוח שנותר פתוח בינו ל-ה'. משה ביקש מ-ה' שיזדהה בשם, שיהיה מובן לאלו החיים בקרב התרבות המצרית, אך בקשתו זו זכתה לסירוב. גישה זו של ה' אמנם עברה את משוכת בני ישראל, אך נפלה אל מול פרעה.

בסופו של דבר, תקלה זו טרפה את הקלפים וגרמה לאיבוד האמון גם בקרב העם. כעת, מובן מדוע ה' מתייחס לשמותיו במענהו, שכן ברצונו 'להצדיק' את התנהלותו.

ז. ושמי ה' לא נודעתי להם

"וַיְדַבֵּר א-להים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה': וְאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשָׁמִי ה' לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם: וְגַם הִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם לְתַת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מִגְרִיהֶם אֲשֶׁר גָּרוּ בָּהּ: וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נְאֻקַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבָדִים אִתְּכֶם וְאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי: לָכֵן אֹמֵר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבָדְתֶּם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים: וְלִקְחַתִּי אֶתְכֶם לִי לְעַם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֹא-לֵהִים וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי ה' א-להיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם: וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נְשָׂאתִי אֶת יְדֵי לְתַת אֶתָּה לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיעֲקֹב וְנָתַתִּי אֶתָּה לָכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי ה' "
(שם ו', ב'-ח')

לצורך דיוגנו, אין הכרח להיכנס להבדל בין שני השמות הנזכרים. בנאומו מבהיר ה', שעל אף שלאבות הוא נגלה בשם אחר, לגאולה זו הוא מבכר בכוונה תחילה להשתמש בשם הווייה. כך יהיה גם בהמשך, עד לסופה הטוב.

במהלך דבריו, מצביע ה' על החשיבות הרבה שהוא רואה בהטמעת הגדרתו בשם זה דווקא בשלב זה:

"וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי ה' א-להיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם" "
(שם ז')

יתכן, שדווקא פליאתו של פרעה לשמע שם זה, ביטאה יותר מכל את הצורך בהפצתו בעולם⁸. בשם זה ישנה בשורה חדשה אודות יחסי הא-לוהים עם ברואיו.

*****
כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולרב גד אלדד התשע"ז
עורך: אורי יעקב בירן
*****
בית המדרש הווירטואלי
מיסודו של
The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash
www.vbm.etzion.org.il
האתר בעברית:
http://www.vbm-torah.org
משרדי בית המדרש הווירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5
דוא"ל: office@etzion.org.il
*****

8 במדרש המובא בהערה הקודמת, מובאת תשובתו של משה לדברי פרעה בלשון הבא:
"אמר לו משה וכי מה לכהן בבית הקברות, ומה למלך בבית המטבחים"
כך, רצו חז"ל להבהיר כי מדובר בבשורה חדשה ביחסי האדם עם א-לוהיו.